

המוסד כביטוח לאומי
מינהל גמלאות

חוזר מס': מינהל הגמלאות/422	תאריך: ב' תמוז התשע"א 4 ביולי 2011
שם החוזר: תשלום גמלה שלא נגבתה על ידי הנפטר - סעיף 308	
מטרת החוזר הבהרת התנאים לתשלום חוב גמלה לאחר פטירה לפי סעיף 308 לחוק הביטוח הלאומי.	
פתח דבר	
הגדרות	
עדכון אחרון	
תהליך עבודה 	
חשוב לדעת	
קישורים רלוונטיים חוזר מינהל הגמלאות/203 (כללי 219/00)	
רשימת תפוצה נמענים לביצוע: מנהלי אגפים גמלאות, מנהלי תחום גמלאות, ממונים/רכזים גמלאות, פקידי תביעות גמלאות. העתק לידיעה: מנהלי סניפים, מנהלי סניפי משנה, פקידי דלפק קדמי, מוקד טלפוני צפת/ רחובות/ דימונה	
חיברה: דבורה לילך יפת	

בברכה,

אילנה שרייבמן
סמנכ"ל גמלאות

המוסד כביטוח לאומי
מינהל גמלאות

פתח דבר

על פי החוק, גמלה אינה ניתנת להעברה ואינה עוברת בירושה (סעיף 303 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995).

עם זאת, סעיף 308 לחוק הביטוח הלאומי קובע חריג לכך כדלקמן:
"הזכאי לגמלה בכסף, שנפטר בלי שגבה את מלוא הגמלה המגיעה לו, ישולם חוב הגמלה לשאיריו כמשמעותם בפרק י"א, על אף הוראות סעיף 303(ג)".

לאחרונה התברר כי קיימת תופעה של חוסר אחידות ביישום סעיף 308 לחוק בנושא תשלום חוב גמלה.

בחוזר זה יובהרו התנאים לתשלום גמלה לאחר פטירה, בהתאם ללשון החוק ולכללים שנתגבשו במוסד במהלך השנים.

בתוקף: ממועד פרסום החוזר (4.7.2011).

חוזר זה יחול גם על תביעות שטרם התקבלה בהן החלטה עד למועד פרסומו.

[חזרה](#)

הגדרות

- **"כללי שיהוי":** כמפורט בסעיף 296 לחוק הדן במועד לתביעת גמלת כסף והתקופה שבעדה תשולם.
- **"שאירים":** ילד, אלמנה או אלמן כמשמעותם בסעיף 238 (פרק י"א) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשנ"ה – 1995.

[חזרה](#)

המוסד כביטוח לאומי מינהל גמלאות

קריטריונים לזכאות

• חוב גמלה

סעיף 308 לחוק מאפשר תשלום גמלה לשאיריו של אדם שנפטר בטרם קיבל את הגמלה לה היה זכאי אף אם לא הגיש תביעה בטרם נפטר. הסעיף חל על גמלת כסף בלבד (לרבות מענק). **שים לב!** אם המבוטח לא הספיק להגיש תביעה בחייו, [השאירים](#) רשאים להגיש תביעה לאחר פטירתו.

• שיעור חוב גמלה

חוב הגמלה שישולם יהיה, לכל היותר, עבור התקופה שעד למועד פטירת הזכאי לגמלה, ובכפוף [לכללי השיהוי](#).

• למי ישולם חוב גמלה

חוב הגמלה ישולם [לשאירים](#) בלבד כמשמעותם בסעיף 238 בפרק י"א לחוק הביטוח הלאומי. **שים לב!** לא ניתן לשלם חוב גמלה ליורש שאינו עונה על הגדרת "שאיר" (יש לבדוק האם הוא עונה על תנאי סעיף 309 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995).

דוגמה 1:

מבוטח נפגע בעבודה ולאחר 6 חודשים נפטר בטרם הגיש תביעה כלשהי בגין הפגיעה. אלמנתו היא בגדר "שאיר", ולכן היא זכאית להגיש תביעה לדמי פגיעה ולגמלת נכות מעבודה שהגיעו לבעלה המנוח.

אם התקיימו במנוח תנאי הזכאות לגמלה, יש לשלם לאלמנה את דמי הפגיעה. אם ניתן לקבוע דרגת נכות על-פי המסמכים, יש לשלם לאלמנה גם גמלת נכות מעבודה בעד התקופה לה היה בעלה המנוח זכאי עד פטירתו ובכפוף לכללי השיהוי. האלמנה רשאית להגיש בנוסף תביעה לגמלת תלויים.

דוגמה 2:

אלמן מגיש תביעה לקצבת זקנה של אשתו המנוחה, אשר היתה זכאית לקצבת עקרת בית אך לא הגישה תביעה בחייה. ילדיהם של בני הזוג אינם עונים על הגדרת "ילד" בסעיף 238. הבעל מקבל קצבת נכות וקצבה חודשית נוספת כנכה.

על פי הכנסתו של האלמן, הפחותה מפרט 1 בלוח ט', הוא בגדר "שאיר" לפי סעיף 238, אף שאינו זכאי לקצבת שאירים מכוח המנוחה (מפני שהיתה עקרת בית ולא צברה תקופת אפשרה כעובדת מבוטחת).

לפיכך האלמן זכאי לתבוע את קצבת הזקנה שהגיעה לאשתו, בכפוף לכללי השיהוי.

המוסד כביטוח לאומי מינהל גמלאות

דוגמה 3:

מבוטחת בת 50 נפצעה קשות בביתה ביום 1.1.2010 ונאלצה להפסיק את עבודתה.
ביום 31.10.2010 הגישה תביעה לקצבת נכות כללית. למרבה הצער, התובעת נפטרה ביום
7.6.2011. האלמן מבקש כעת לקבל את קצבת הנכות שתבעה אשתו.

➤ תרחיש 1:

התובעת לא הספיקה להתייבב בפני ועדה רפואית לקביעת דרגת נכותה.
יש להעביר את התיק לוועדה רפואית לקביעת דרגת נכותה, ולהמשיך בטיפול בהתאם להחלטת
הועדה.

אם יוחלט כי הייתה זכאות לגמלת נכות כללית והאלמן עונה על הגדרת "[שאי](#)" (למשל, יש עימו
ילד או שהכנסותיו נמוכות), יש לשלם לאלמן את הגמלה החל ממועד הזכאות של התובעת
1.4.2010 ועד למועד פטירתה 7.6.2011.

➤ תרחיש 2:

נקבעה לתובעת דרגת נכות רפואית אולם היא ערערה עליה לוועדה רפואית לעררים ונפטרה
בטרם ניתנה החלטה בעניין.
הוועדה הרפואית לעררים תמשיך לדון בערר לגופו של עניין.
גמלה שתשולם לאלמן תהיה בהתאם לקביעת הוועדה הרפואית לעררים, בעד התקופה ממועד
תחילת הזכאות של התובעת 1.4.2010 ועד למועד פטירתה 7.6.2011.

➤ תרחיש 3:

התובעת נפטרה לאחר שאושרה זכאותה לקצבה, אולם הקצבה טרם שולמה לה.
אם הכנסותיו של האלמן עולות על פרט 1 בלוח ט' ואין עימו "[ילד](#)", לא ניתן להחיל את סעיף 308
לחוק משום שהאלמן אינו עונה על הגדרת "שאי".
כאמור לעיל, לא ניתן לשלם גמלה לידידיו של יורש שאינו שאיר, ועל-כן האלמן לא יוכל לקבל את
הקצבה לה הייתה זכאית אשתו (מיצוי זכויות: יש לבדוק האם הוא עונה על תנאי סעיף 309
לחוק).

דוגמה 4:

מבוטח הגיש תביעה לקצבת זקנה ביום 1.4.2011 כחודשיים לפני מועד גיל הפרישה. ביום
12.5.2011 תביעתו אושרה על ידי פקיד תביעות ונקבע כי התובע זכאי לקצבת זקנה החל מיום
1.6.2011. למרבה הצער, התובע נפטר ביום 23.5.2011 בטרם קיבל תשלום כלשהו.
אמנם המנוח הגיש תביעה בחייו, אך הוא נפטר בטרם החל מועד הזכאות לתשלום. כלומר, אין
"חוב גמלה". לכן אין לשלם לאלמנה את קצבת הזקנה של בעלה המנוח. יש לבדוק את זכאותה
לקצבת שאירים.

[חזרה](#)

**המוסד כביטוח לאומי
מינהל גמלאות**

חשוב לדעת

- אדם רשאי להגיש תביעה גם לאחר פטירת הזכאי לגמלה, ואף אם מגיש התביעה אינו שאירו של המנוח.
- מיצוי זכויות - הוגשה תביעה לחוב גמלה לפי סעיף 308 על ידי מי שאינו שאיר - יש לבדוק את זכאותו לפי סעיף 309.
- מיצוי זכויות - הוגשה תביעה לקצבת שאירים או תלויים, יש לבדוק זכאות לתשלום חוב גמלה לפי סעיף 308 וליזום תביעה לפי הצורך.
- כפל גמלאות - אדם העונה על תנאי סעיף 308 יכול לקבל את חוב הגמלה כמפורט לעיל, בנוסף לקצבה אחרת לה הוא זכאי מכוח עצמו. אולם אם בחוב גמלה קיימת גם זכאות לתוספת עבורו, התוספת לא תשולם לו אם הוא זכאי לגמלה אחרת מכוח עצמו (סעיף 320 לחוק).

[חזרה](#)